

A historical map of Helsinki, Finland, showing the city's layout and surrounding areas. The map is color-coded with various shades of pink, blue, and green. A large, bold title is overlaid on the map. A compass rose is visible on the right side of the map. The map includes labels for various streets and landmarks, such as 'Göet.', 'Hagen', 'Skatta Udden', and 'Snappi'. The map also shows a grid of numbered plots and buildings.

Kaupunkisuunnittelun historia

Aalto/Arkkitehtuurin laitos
ARK-C1003 4 op
KL 2019

Panu Savolainen
panu.savolainen@utu.fi

Tavoitteet

Seitsemän luentoa keskittyvät pääosin länsimaisiin kaupunkisuunnitelmiin ja kaupunkisuunnittelijoihin antiikista nykyaikaan.

Kurssi antaa valmiudet ymmärtää eri aikakausien kaupunkisuunnittelun taustalla vaikuttanutta aatehistoriaa, yhteiskunnallisia ja taloudellisia ilmiöitä sekä infrastruktuuria ja teknologiaa.

Kurssilla perehdytään tapauskohtaisesti myös kaupunkisuunnittelun tutkimuksen ja lähdeaineistojen ongelmiin.

Luennot

I

9.1. Kaupunki, suunnittelu ja historia – kolme käsitettä

II

16.1. Kronologinen katsaus I – Antiikista keskiaikaan

III

23.1. Kronologinen katsaus II – Renessanssista moderniin aikaan

IV

30.1. Aatehistoria ja metaforat – kaupunkisuunnitelmat maailmankuvina

V

6.2. Talous- ja infrastruktuurihistoriallisia näkökulmia kaupunkisuunnitteluun

VI

13.2. Kaupunkien suunnittelijat – jumalia, kuninkaita, insinöörejä ja arkkitehteja

VII

20.2. Jälkimaininkeja periferiassa (?) – Suomen kaupungit osana kaupunkisuunnittelun globaalihistoriaa

Suoritustapa ja arviointi

Luennot 14 tuntia

Oheislukemistoon tutustuminen

Kirjallinen tutkielma 6 liuskaa

4 op on suunnilleen 108 tuntia työtä

(2 poissaoloa sallitaan ilman korvaavaa tehtävää)

Tutkielma

Valitse jokin vähintään 500-vuotias eurooppalainen kaupunki, joka ei ole Suomesta.

Etsi itse kirjallisuutta (3 à 4 nimekettä eli artikkelia tai teosta/teoksen lukua riittää), ja tarkastele sen pohjalta, miten luennoilla ja niiden yhteydessä olleissa keskusteluissa esiin nousseet ilmiöt näyttäytyvät kohdekaupungissasi.

Mitoitus: 6 liuskaa tekstiä (riviväli 1,5, fontti 12 pt) + mahdolliset kuvat (HUOM! jotka eivät sisälly 6 liuskaan)

Tarkemmat ohjeet My courses –kurssialueella (kunhan opettaja saa tunnuksensa takaisin Aaltoon)

Kaupunki

Kaupungin määritelmiä

Demografinen

Riittävän tiheä väestökeskittymä, sosiaalinen hierarkia, valtarakenteet

Funktionaalinen

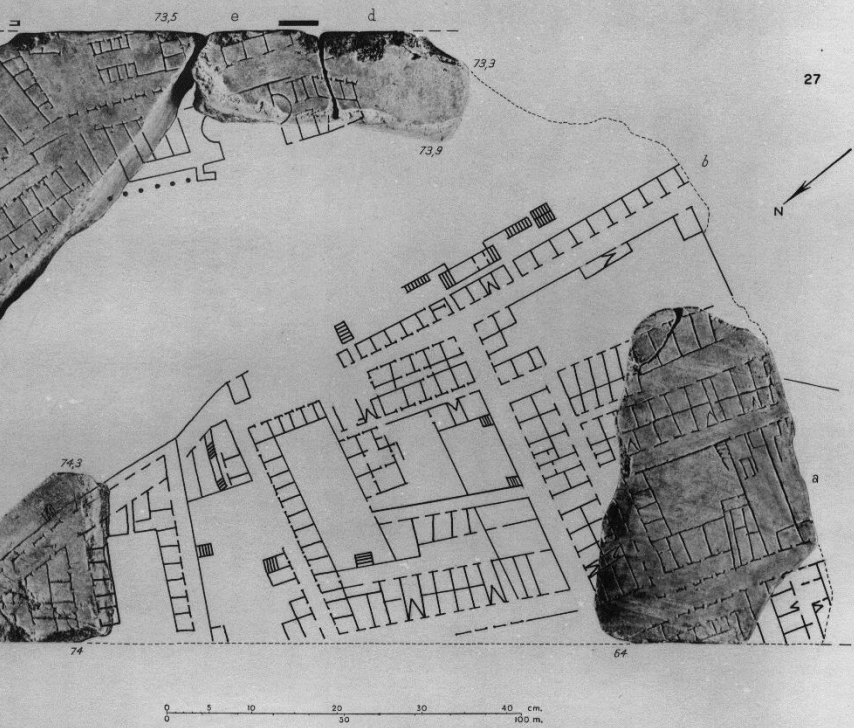
Erilaiset toiminnot ja niiden alueelliset yhteenliittymät, toimintojen, elinkeinojen, uskonnon, hallinnon ja talouden hierarkiat ja kaupunkien verkosto/järjestelmä, jolla on vaikutusta laajemmalla alueella

Materiaalinen

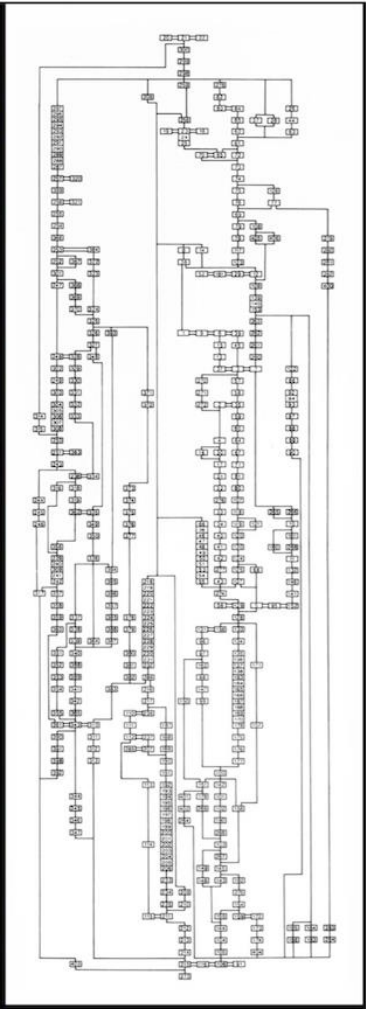
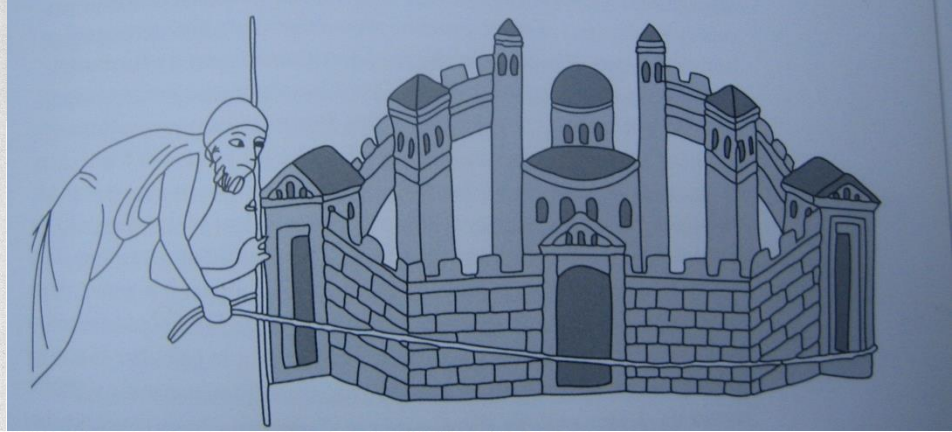
Rakennettu tila, infrastruktuurit, pysyvien toimintojen luoma materiaallinen ympäristö, rauniot ja muut fyysiset jäänteet

Kaupunki paikkana ja tilana

- Kerrostunut kaupunkitila (yhä käytössä oleva kaupunkirakenne)
- Rauniokaupunki
- Arkeologisoitunut kaupunki
- Rakentamaton kaupunki
- Kaupungin kuva/kertomus/representaatio

LA MARMONIA DI ROMA ANTICA

Kaupunkisuunnittelun historian tutkimusaloja

- Historiantutkimus
- Poliittinen historia
- Arkeologia
- Arkkitehtuurin historia
- Taidehistoria
- Epigrafiikka, filologia
- Mediatutkimus
- folkloristiikka
- kirjallisuustiede
- kansatiede
- jne.

Suunnittelu

BIAS BY VIEW OF THE CITY

TOPEKA

THE CAPITAL OF KANSAS

REFERENCES

- 1 Capitol
- 2 State House
- 3 Public School
- 4 Episcopal Immanuel
- 5 Western College
- 6 U.S. Depot
- 7 W.P.S. Depot

CHURCHES

- 1 Catholic
- 2 Congregational
- 3 Episcopal
- 4 Lutheran
- 5 Methodist
- 6 Presbyterian

*Poimi läheltäsi henkilö ja pohdi hänen kanssaan
5 minuuttia:*

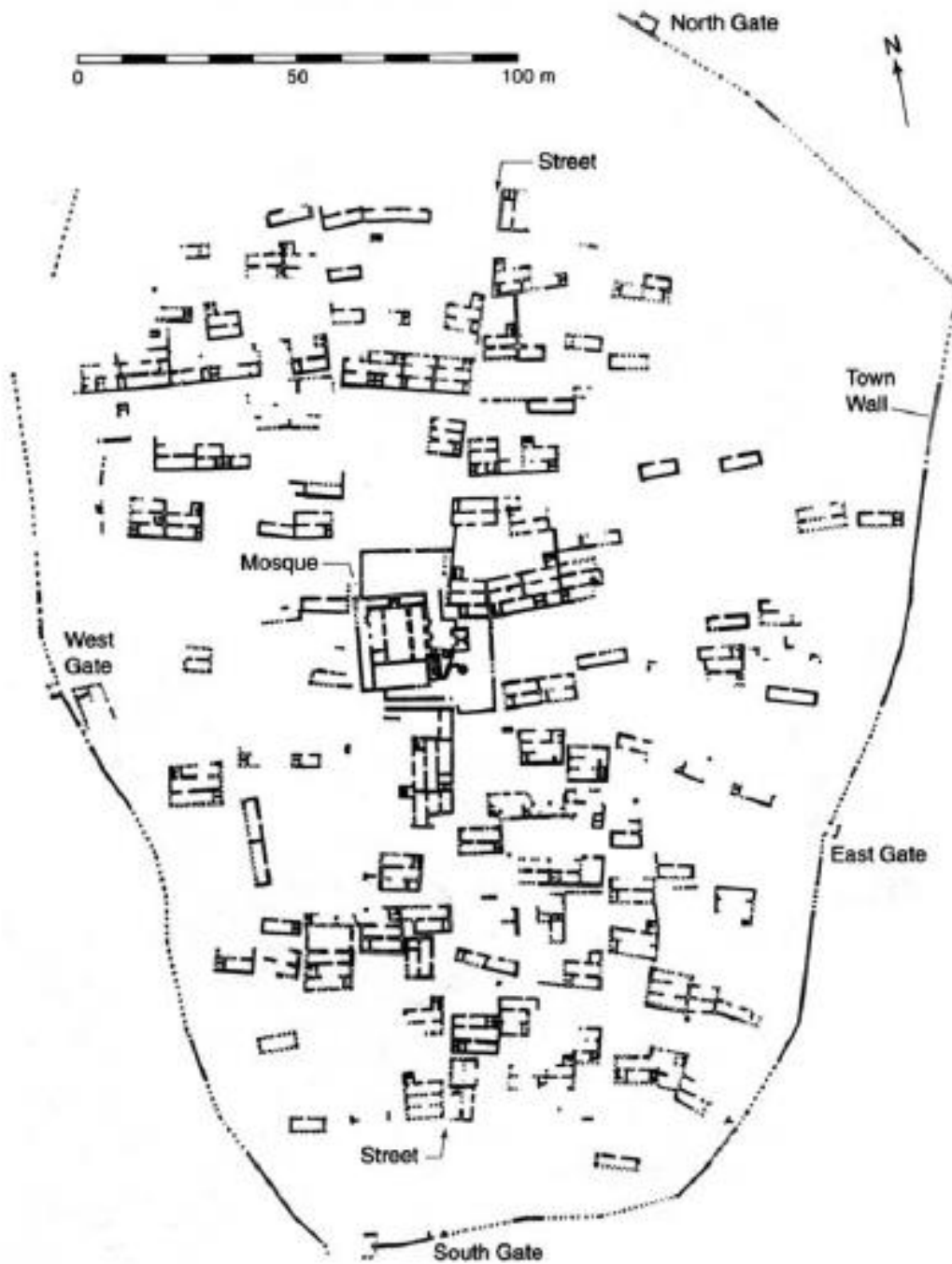
- 1. Miten voidaan määritellä, että kaupunki on suunniteltu?
- 2. Mikä on kaupunkisuunnitelma?

Suunnittelun määritelmiä

Etenkin vanhojen sivilisaatioiden arkeologisesti tutkituista rauniokaupungeista (joista on vähän tai ei ollenkaan kirjallista aineistoa), saadaan testauslaboratorioasetelma *suunnitelmallisuudelle*

Näissä voidaan nostaa esiin kaksi tekijää:

- 1. Kaupungin rakennusten ja tyhjien tilojen suuntaaminen ja sommittelu (aksiaalisuus, symmetriat)**
- 2. Kaupunkimuotojen ja kompositioiden standardointi ja toistuvuus (oletusmaamerkit, tilasommitelmat, mittajärjestelmät)**

Takwa, Kenya

Aosta, Italia

Suunnittelun määritelmiä

Suunnittelu yhteisön ja yksilöiden toimintana

Politiikka

Hallinto

Uskonto

Symboliikka

Sosiaaliset hierarkiat ja rakenteet

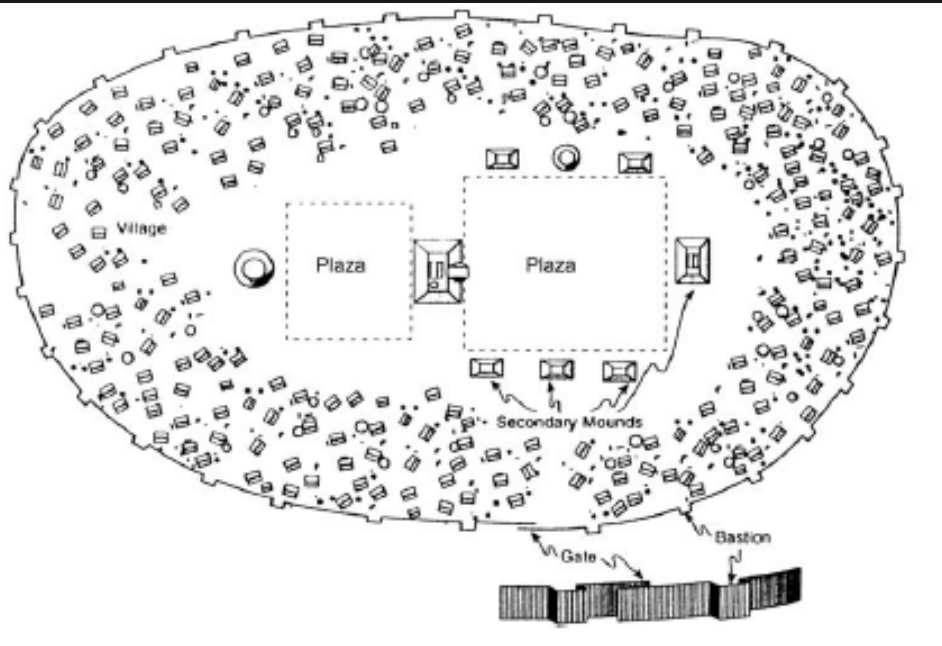
Valta

Talousjärjestelmät

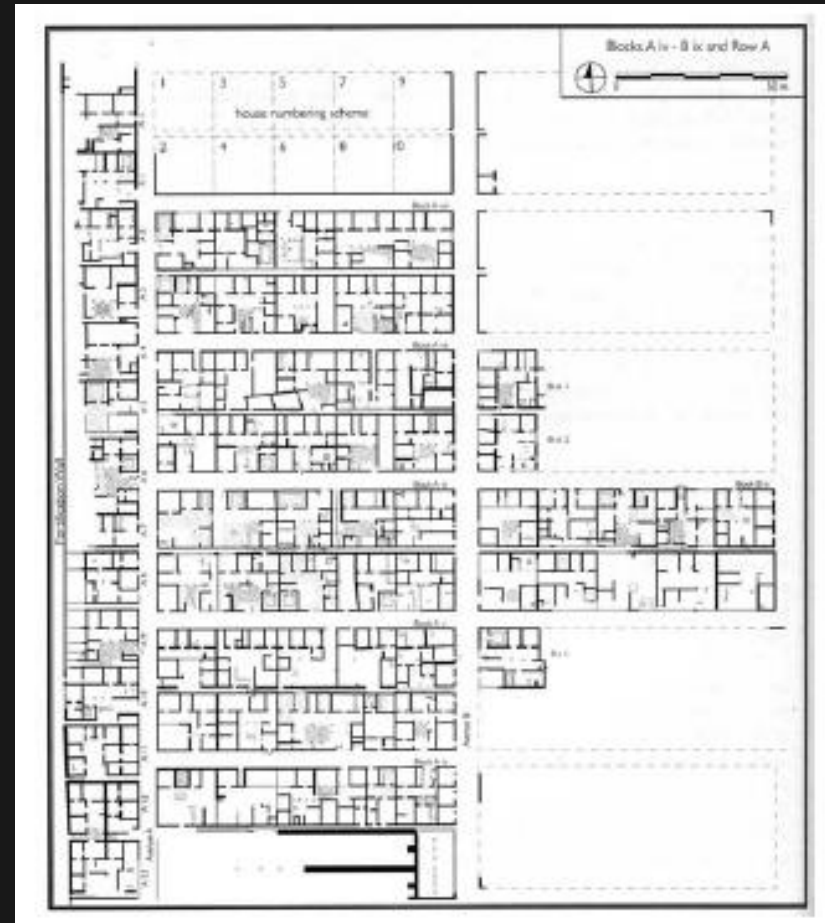
Suunnitelmallisuuden mitattavuus?

Kiistanalaista, sillä kaupunkien suunnittelu on merkittävässä määrin kulttuurisidonnaista toimintaa.

Kuitenkin: sovellettu esimerkiksi ruutukaavajärjestelmiin. Voi kertoa esimerkiksi järjestäytyneisyyden asteesta ja valtajärjestelmistä.

Mississippin suisto, Yhdysvallat

Olynthos, Kreikka

Spiro Kostofin neljä suunnitelmamallia

1. Orgaaninen
2. Suorakulmainen
3. Diagrammi (symboli, muu geometrinen hahmo)
4. Grand Manner (vallan monumentaalisommitelmat)

Arkkitehtuurin merkitystasot ja kaupunkisuunnittelu (Amos Rapoport)

Korkean tason merkitykset

Kaupungin muodon kokonaisvaltainen symboliikka, kosmologia (esim. etruskien taivaalliset suunnat, keskiajan kaupungit kristuksen ruumiina ja valistusajan kaupungit verisuonistona)

Keskitason merkitykset

Suunnittelu ja vallankäyttö, identiteetti ja kulttuuriset statukset (esim. room. sotilasleirien ruutukaava, itsevaltiuden ajan symmetriset sommitelmat ja kansallisuusaatteen liittyminen kaupunkisuunnitteluun 1900-luvun alussa tai puutarhakaupunki)

Alatason merkitykset

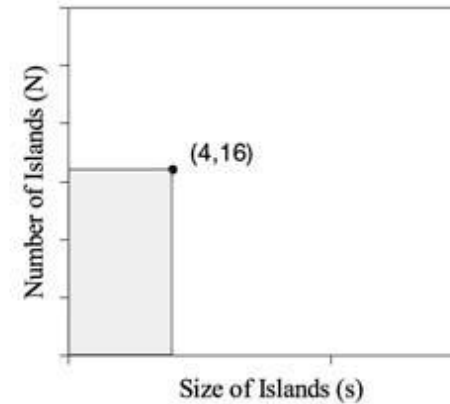
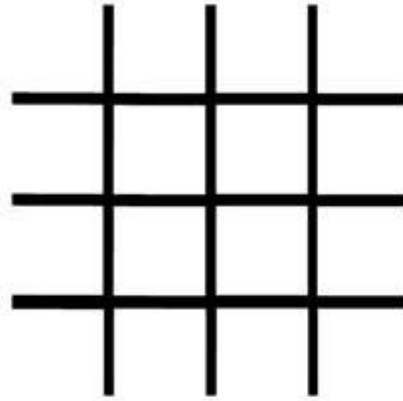
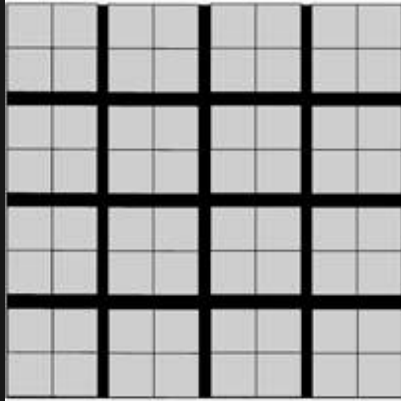
Yksittäisten ihmisten tekemät ratkaisut, suunnitteluun liittyvät käytännölliset seikat kuten infrastruktuuri

Kaupunkikudos, typologia

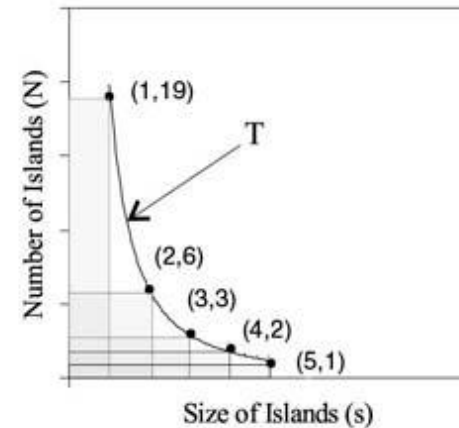
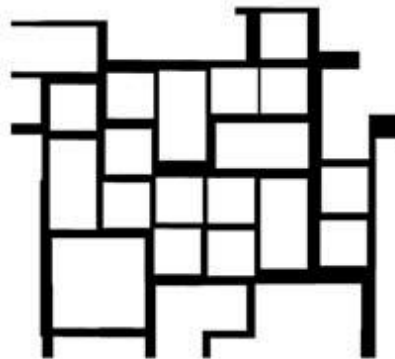
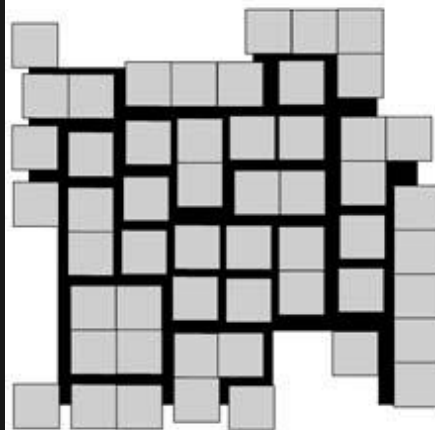
	IDEAALITYYPPI	TOTEUTUMA
RAKENNUS	MIELIKUVA PERINNE	AINUTLAATUISUUS KONTEKSTIN VAIKUTUS
KAUPUNKI	SUUNNITELMA UTOPIA	KOMPLEKSISUUS KERROKSELLISUUS

Suunniteltu vai suunnittelematon? Tarkoituksenmukainen jako?

A

B

Historia

- Mikä on historian ja menneisyyden ero?

Historian periodisointi

- Ihmiskunta jakaa mennyttä aikaa enemmän tai vähemmän mielivaltaisiin aikajaksoihin, jotka auttavat viipaloimaan ja hahmottamaan mennyttä aikaa
- Kolmijako *antiikki – keskiaika – uusi aika* syntyi 1600-luvulla ja vakiintui käyttöön 1700-luvulla
- Ajatus sisäisesti yhdenmukaisista aikakausista ja niiden välisistä murroskohdista (= historian periodisointi) auttaa jäsentämään historiakäsitystä
- HYVÄ RENKI MUTTA HUONO ISÄNTÄ:
 - Toisinaan periodisointi alkaa hallitsemaan historiakäsitystä ja historia nähdään periodisaation toteutumina (esim. ”keskiaikainen kaupunki”)

Historian aikatasot

Fernand Braudel (1947):

Maantieteellinen aika, hitaasti liikkuva aika
(le temps géographique, de longue durée)

Konjunktuurien aika, valtajärjestelmien aika (le
temps social, celui des états)

tapahtumien aika, ”sanomalehtimiehen aika”
(le temps de l'événement)

Kiitokset!